

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 218/03-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Štefana Ogurčáka na neverejnom zasadnutí 20. mája 2004 prerokoval prijatú sťažnosť L. V., Ž., zastúpeného advokátom JUDr. P. Z., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 138/01 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 138/01 **p o r u š i l** základné právo L. V., Ž., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prerokovanie vecí v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 138/01 **p r i k a z u j e** konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. L. V., Ž., p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. L. V., Ž., p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 16 040 Sk (slovom šesťnásťtisícštyridsať slovenských korún), ktorú je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť na účet jeho advokáta JUDr. P. Z., Advokátska kancelária, B., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 10. decembra 2003 č. k. I. ÚS 218/03-14 prijal na ďalšie konanie podľa ustanovenia § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť L. V., Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. P. Z., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 138/01 (ďalej len „napadnuté konanie“).

Sťažovateľ okrem vyslovenia porušenia označených práv žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov a priznal mu aj primerané finančné zadost'učinenie vo výške 500 000 Sk, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal žalobu proti M. W. a E. W. (ďalej len „žalovaní“) o zaplatenie 1 718 479,40 Sk pôvodne podanú Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len

„krajský súd“) 5. júla 2001, ktorá bola okresnému súdu postúpená z dôvodu vecnej príslušnosti na ďalšie konanie 10. septembra 2001.

Okresný súd uznesením z 22. novembra 2001 nariadil predbežné opatrenie podľa návrhu sťažovateľa.

Okresný súd nariadil pojednávanie na 8. február 2002, ktoré však 22. januára 2002 „zrušil“ na neurčito z dôvodu práceneschopnosti sudkyne.

Žalovaní podali proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia odvolanie 28. januára 2002, o ktorom krajský súd rozhodol uznesením č. k. 16 Co 166/02-86 z 19. augusta 2002.

Krajský súd toto uznesenie doručil okresnému súdu 24. septembra 2002. Na žiadosti sťažovateľa o vytýčenie pojednávania, ktoré doručil okresnému súdu 24. júla 2002, 28. novembra 2002 a 4. marca 2003, okresný súd nereagoval.

Sťažovateľ ďalej uviedol, že *„Vzhľadom na to, že od podania žaloby v júli v roku 2001 uplynuli viac ako 2 roky, podal sťažovateľ dňa 17. 07. 2003 sťažnosť na prietahy v konaní k rukám predsedu Okresného súdu Bratislava III (...) Ani na túto sťažnosť na prietahy v konaní sťažovateľ do dnešného dňa odpoveď z Okresného súdu Bratislava III neobdržal“.*

Napokon sťažovateľ uviedol, že *„(...) od odročenia pôvodne vytýčeného pojednávania na deň 08. 02. 2002 Okresný súd Bratislava III nevykonal vo veci žiadny úkon. (...) napriek tomu, že uznesenie Krajského súdu v Bratislave o odmietnutí odvolania žalovaných proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia bolo doručené Okresnému súdu Bratislava III dňa 24. 09. 2002 (...), uznesenie doručil Okresný súd Bratislava III navrhovateľovi až dňa 25. 04. 2003 (...). Je alarmujúce, že Okresnému súdu Bratislava III trvalo vyše 7 mesiacov, kým vykonal jednoduchý procesný úkon – doručenie uznesenia (...) sťažovateľovi a ďalej vo veci vôbec nekonal (...)“.*

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril podpredseda okresného súdu JUDr. M. K., a to listom z 21. novembra 2003 sp. zn. Spr 3528/03. V odpovedi na toto stanovisko aj zástupca sťažovateľa listom zo 16. apríla 2004 vyjadril svoje stanovisko.

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa ustanovenia § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03).

II.

Na základe sťažnosti, vyjadrení účastníkov konania a spisu okresného súdu sp. zn. 14 C 138/01 ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav napadnutého konania. Dňa 6. júla 2001 sťažovateľ podal žalobu na krajskom súde, zároveň navrhol vydať aj predbežné opatrenie, a to zákaz nakladať s nehnuteľnosťami do rozhodnutia vo veci samej vrátane zákazu dispozície vyznačenia prevodu v katastri nehnuteľnosti Bratislava IV.

K žalobe predložil aj prílohy a to: výpis denných teplôt z Klimatologickej služby Slovenského hydrometeorologického ústavu, stanovisko protistrany z 21. februára 2001, výpis zo živnostenského registra, faktúry (č. 1. 14 - 22 spisu), oznámenie o postúpení pohľadávky z 29. decembra 2000, cenové kalkulácie (č. 1. 25 - 31), výpis z listu vlastníctva,

zmluvu o postúpení pohľadávky, zmluvu o dielo z 1. novembra 1998 (č. 1. 36 – 45), stavebný denník (č. 1. 46 – 48).

Dňa 10. septembra 2001 krajský súd podľa § 104a ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku postúpil z dôvodu vecnej príslušnosti vec okresnému súdu.

Okresný súd 27. septembra 2001 vyzval protistranu na vyjadrenie a vyzval aj sťažovateľa na úhradu súdnych poplatkov.

Súdne poplatky boli uhradené 15. októbra 2001 a 18. októbra 2001.

Dňa 22. októbra 2001 rozhodol okresný súd o predbežnom opatrení uznesením, ktoré nadobudlo právoplatnosť 20. novembra 2001.

Dňa 3. januára 2002 okresný súd nariadil vo veci pojednávanie na 8. február 2002.

Dňa 28. januára 2002 doručila protistrana okresnému súdu ospravedlnenie neúčasti na pojednávaní, ako aj odvolanie proti predbežnému opatreniu.

Následne zákonná sudkyňa pokynom zrušila termín pojednávania určeného na 8. február 2002. Dňa 6. februára 2002 protistrana doplnila dôvody odvolania a predložila plnú moc advokátky (č. 1. 80).

Dňa 18. februára 2002 doručil okresný súd odvolanie sťažovateľovi.

Dňa 18. februára 2002 okresný súd uznesením rozhodol o súdnom poplatku za odvolanie. Poplatok bol uhradený 8. marca 2002.

Dňa 17. apríla 2002 bola vec predložená krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní.

Dňa 19. augusta 2002 krajský súd rozhodol o odmietnutí odvolania (č. 1. 88) a 24. septembra spis vrátil okresnému súdu.

Dňa 24. júla 2002, 28. novembra 2002 a 4. marca 2002 žiadal sťažovateľ o vytýčenie pojednávania.

Dňa 22. apríla 2003 sudca vydal úpravu na doručenie uznesenia krajského súdu. Úprave predchádzalo pridelenie veci inému oddeleniu opatrením predsedu okresného súdu.

Dňa 21. novembra 2003 podpredseda okresného súdu na sťažnosť zástupcu sťažovateľa oznámil, že pôvodná zákonná sudkyňa v januári 2003 zomrela.

Dňa 12. decembra 2003 bol spis pridelený do oddelenia sudkyne JUDr. M., ktorá 17. decembra vytýčila termín pojednávania na 25. február 2004 o 13.00 h.

Na č. 1. 103 až 106 sa nachádza v spise súpis vád a nedorobkov, nie je však zrejmé, kým bol tento doložený.

Dňa 23. januára 2004 oznámila zástupkyňa žalovaných, že ukončila zastupovanie.

Dňa 23. januára 2004 okresnému súdu predložila plnú moc JUDr. M.

Dňa 13. februára 2004 predložila zástupkyňa žalovaných návrh na zrušenie predbežného opatrenia. Dňa 13. februára 2004 predložili žalovaní vyjadrenie k žalobe.

Dňa 25. februára 2004 sa konalo vo veci pojednávanie za účasti sťažovateľa, žalovaných, ako aj právnych zástupcov. Pojednávanie bolo odročené na termín 23. apríla 2004 za účelom predvolania ďalších svedkov.

Dňa 24. apríla 2004 boli vypočutí ďalší svedkovia. Žalovaní vzali späť návrh na zrušenie predbežného opatrenia a okresný súd v tejto časti konanie zastavil.

Vec bola odročená na termín 2. júna 2004 za účelom výsluchu ďalších svedkov.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 138/01 došlo k porušeniu práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“, resp. v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...)“.

2. Predseda okresného súdu k tomu vo svojom vyjadrení z 28. novembra 2003 uviedol, že v čase doručenia sťažnosti sa práve dokončovalo riešenie personálnej situácie na okresnom súde, ktorá sa výrazne dotkla vybavovania predmetnej veci.

Vec totiž pôvodne prejednávala a rozhodovala sudkyňa prom. práv. M. B., ktorá 20. januára 2003 zomrela, čo skomplikovalo riešenie personálnej situácie na súde, keďže od 1. januára 2003 sa sudca JUDr. R. H. stal sudcom krajského súdu.

Opatrením z 31. marca 2003 bolo takmer celé jej súdne oddelenie (okolo 500 nevybavených vecí) rovnomerne rozdelené sudkyňiam JUDr. T. B. a Mgr. B. F., pričom predmetná vec bola pridelená na prejednávanie a rozhodnutie sudkyňi Mgr. B. F.

V podstate sa ale čakalo na nástup sudkyne JUDr. A. M., ktorá bola úspešná vo výberovom konaní 29. apríla 2003.

Nastúpila však až v októbri a 14. októbra 2003 obsadila súdne oddelenie 14 C.

Opatrením z 3. novembra 2003 jej boli pridelené na prejednanie a rozhodnutie všetky nevybavené veci pôvodne prerozdelené sudkyňiam JUDr. T. B. a Mgr. B. F., medzi ktorými bola i predmetná vec.

Sudkyňa JUDr. M. má v súčasnosti v súdnom oddelení 431 nevybavených vecí. Od jej nástupu je do súdneho oddelenia 14 C zastavený nápad vecí, takže môže pokojnejšie

pracovať s vecami v oddelení. Čo sa týka úkonov vo veci, zákonná sudkyňa Mgr. F. urobila v konaní vo veci jeden úkon, a to úpravu zo 17. apríla 2003, doručovala uznesenie krajského súdu z 19. augusta 2002, pričom spis bol vrátený prvostupňovému súdu 24. septembra 2002 (...).

3. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu v reakcii zo 16. apríla 2004 uviedol, že okresný súd „*neuviedol žiadne objektívne skutočnosti, ktoré by prietahy odôvodňovali (a teda nemali pôvod len v činnosti orgánov, ako i samotného súdu)*“, žiadal, aby ústavný súd rozhodol v zmysle sťažnosti z 1. októbra 2003.

4. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 Dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 146/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02).

V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

4.1 Ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého občianskoprávneho konania je úhrada dohodnutej ceny za vykonané dielo (stavba rodinného domu). Vec je náročná na dokazovanie, pretože sa musí dokazovať rozsah prác, ich kvalita, ako aj plnenie v dohodnutom čase.

4.2 Ústavný súd ďalej konštatuje, že toto občianskoprávne konanie, ktoré sa začalo 10. septembra 2001 (na okresnom súde) a je doteraz neskončené, trvá už vyše troch rokov. Podľa názoru ústavného súdu zistená dĺžka konania nebola závislá od zložitosti veci a ani nebola vyvolaná správaním sťažovateľa.

4.3. Ústavný súd konštatuje, že okresný súd nepreukázal relevantnú procesnú činnosť v období od 24. septembra 2002 do 22. apríla 2003 (7 mesiacov), od 22. apríla 2003 do 24. februára 2004 (10 mesiacov). Celková doba prietáhov prevyšuje dĺžku 17 mesiacov.

4.4. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pokiaľ existujú ústavne relevantné dôvody, ktorými je nečinnosť súdu možné ospravedlniť (pozri napr. rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 128/03 z 25. júna 2003 a v ňom citovanú predchádzajúcu judikatúru ústavného súdu). Takto napr. ústavný súd s ohľadom na okolnosti danej veci neprihliadol pri skúmaní prietáhov na obdobie nečinnosti okresného súdu počas dovolenky a práceneschopnosti zákonnej sudkyne v trvaní 7 mesiacov (I. ÚS 76/03). Podľa názoru ústavného súdu rovnaký postup bol odôvodnený aj v danej veci, preto ústavný súd neprihliadol na dobu nečinnosti okresného súdu, ktorá bola vyvolaná opakovanou práceneschopnosťou konajúcej sudkyne. V okolnostiach danej veci bolo možné tento prietah okresného súdu z tohto dôvodu ospravedlniť najdlhšie do úmrtia sudkyne 20. januári 2003 (pozri časť II nálezu), na čo poukazoval aj okresný súd.

Na ospravedlnenie nasledujúceho obdobia nečinnosti okresného súdu však ústavný súd už ďalší ústavne relevantný dôvod nezistil.

Časové obdobie po 20. januári 2003 do pridelenia veci novej zákonnej sudkyňi (31. marca 2003) považuje ústavný súd za primeranú okolnostiam prípadu. Za primeranú považuje ústavný súd aj dobu 3 mesiacov na naštudovanie novopridelených súdnych spisov novou zákonnou sudkyňou, čo možno zohľadniť v rámci zistenej dĺžky prietáhov obdobím 5 mesiacov.

4.5 V tejto súvislosti však treba zdôrazniť, že ústavný súd pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, posudzoval postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu vybavujúceho danú vec.

Okrem uvedeného ústavný súd opakovane konštatoval (pozri napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01 a iné), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas a adekvátne opatrenia.

Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote.

4.6 Ústavný súd dospel k záveru, že namietané prietahy boli v rozhodujúcej miere spôsobené postupom okresného súdu. Zistenú nečinnosť okresného súdu v dĺžke viac ako 12 mesiacov bolo preto v súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu potrebné považovať za „zbytočné prietahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

5. V nadväznosti na tento výrok a v záujme objektívne poskytnutej ochrany sťažovateľa ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

6.1 Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadost'učinenie vo výške 500 000 Sk.

6.2 Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa.

Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať sťažovateľovi aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa považuje za primerané vo výške 20 000 Sk.

7.1 Podľa ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

7.2 Úspešnému sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom.

Advokát v liste z 11. mája 2004 vyúčtoval trovy právnej pomoci za tri úkony právnej pomoci vo výške 34 590 Sk. Dňa 13. mája 2004 doložil doklad o tom, že je platiteľom dane z pridanej hodnoty.

Trovy právneho zastúpenia sťažovateľa pozostávajú z troch úkonov právnych služieb zo strany advokáta, a to prevzatia a prípravy zastupovania, zo spísania sťažnosti a zo spísania stanoviska k vyjadreniu krajského súdu. Za prvé dva úkony vykonané v roku 2003 patrí odmena v sume po 4 270 Sk a za tretí úkon vykonaný v roku 2004 v sume 4 540 Sk. Režijný paušál k dvom úkonom z roku 2003 je 128 Sk a k poslednému úkonu v roku 2004 je 136 Sk. Preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľa predstavujú celkom sumu 13 472 Sk.

Keďže advokát sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, priznáva sa mu náhrada trov konania zvýšená o daň z pridanej hodnoty. Celková suma takto určených trov právneho zastúpenia sťažovateľa predstavuje 16 040 Sk (bod 4 výroku).

Z týchto dôvodov ústavný súd preto v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto nálezu.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „*právoplatnosťou rozhodnutia*“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. mája 2004